

*Колосова О. Е.,**аспірант Інституту економіко-правових досліджень
Національної академії наук України*

ПРАВОВА ОЦІНКА ФОРМ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена аналізу форм державної допомоги суб'єктам господарювання, визначенню критеріїв, які впливають на правову оцінку заходу. Виявлено суттєві недоліки господарського законодавства. Запропоновано зміни до чинного нормативно-правового акту у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання.

Ключові слова: економічна конкуренція, державна допомога, суб'єкт господарювання, форма допомоги.

Постановка проблеми. В умовах складної фінансово-економічної ситуації країни, яка стосується дефіциту державних коштів, загрози припинення господарської діяльності певних підприємств, набуває якісно нового значення питання доцільності надання їй ефективного розподілу державної допомоги суб'єктам господарювання. Існуюча багатоманітність її форм може провокувати зловживання правами як з боку органів державної влади, так і бенефіціарів. Даному процесу сприяє велика кількість прийнятих нормативно-правових актів, які дозволяють фінансувати різні сфери господарювання на індивідуальних умовах.

Нині здійснюється стрімке впровадження норм права ЄС стосовно державної допомоги в українське законодавство, через підписання Угоди про асоціацію між ЄС та Україною [1], що обумовлює необхідність дотримання цих правил. І хоча, 1 липня 2014 р. було прийнято Закон «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) [2], який є однією із обов'язкових умов для поглиблених торгівельних відносин з країнами ЄС, практично всі його положення набудуть чинності тільки у 2017 р. Перехідний період потрібен для створення реєстру допомоги, проведення моніторингу її чинних схем тощо. Проте, на жаль, одночасно це є «влучною» нагодою продовжувати фінансувати різними способами та схемами певне коло суб'єктів господарювання. Крім того, у Законі деякі наведені форми мають термінологічну розбіжність з нормами Угоди про субсидії та компенсаційні заходи СОТ (далі – УСКЗ) [3], що є додатковим питанням для дослідження. Тому актуальним є аналіз існуючих форм допомоги, визначення критеріїв, які можуть свідчити про те, що захід становить державну допомогу.

Питанням аналізу форм державної допомоги присвячено праці вітчизняних вчених-економістів Н.М. Бугаєнко, О.О. Буланой [4; 5], Г.С. Мельничук та ін. Серед вчених правових наук на окрему увагу заслуговують наукові дослідження К.І. Апанасенко, А.Г. Бобкової [6], Д.В. Лічак [7], Т.В. Некрасової [8] та ін.

Метою статті є аналіз форм державної допомоги суб'єктам господарювання, а також критеріїв, які можуть зіграти роль у визначенні: чи є той або інший захід державною допомогою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Уряд надає державну допомогу з різних причин, в різних формах, створюючи різні ефекти. Згідно з академічним тлумачним словником, форма – це тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зов-

нішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю і змістом [9]. Саме через субсидії, податкові пільги, а також інші форми сприяння державна допомога тісно переплітається із впливом на конкуренцію та торгівлю, які надають перевагу окремим компаніям і, таким чином, можуть негативно позначитися на діяльності інших компаній [10, с. 25].

Закон встановлює вичерпний перелік форм допомоги. Ст. 4 регламентує, що державна допомога може реалізовуватися у таких формах: надання субсидій та грантів; надання дотацій; надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання; надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами; зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування тощо [2].

Досвід Латвії у сфері правового регулювання державної допомоги заслуговує на окрему увагу. Відповідно до ст. 7 Закону Латвії «Про контроль за допомогою для комерційної діяльності» від 8 квітня 2009 р., допомога може набувати форму прямих платежів від держави або місцевих бюджетів (субсидії); заходів, прийнятих в області податків і платежів обов'язкового соціального страхування; гарантій державного або місцевого уряду; субсидування процентних ставок за кредитами, а також інша фінансова допомога, що надається або забезпечена державою, місцевими органами влади або фондами Європейського Союзу [11].

Як бачимо, у переліку і вітчизняного акту, і в латвійському законі субсидії, гранти або прямі платежі від держави чи місцевих бюджетів – це окрема форма допомоги, оскільки законодавець їх ототожнює, а отже можна сказати, що під субсидією розуміє пряме надання коштів. Така невинновидність обумовлена впливом законодавства ЄС.

К. Бекон виділяє пряму субсидію підприємству як класичну форму державної допомоги і відносить до окремого типу заходів. Проте вона стверджує, що є цілий ряд інших урядових дій, які можна розцінювати як державну допомогу [12, с. 12]. Для того щоб захід становив допомогу, він повинен володіти певними характеристиками, які викладені у ст. 107 (1) Договору про функціонування ЄС, а саме: надання допомоги здійснюється державою або за рахунок державних ресурсів (включає непрямі вигоди, такі як звільнення від податків, які впливають на державний бюджет), створюючи переваги для окремих підприємств або виробництв, спотворює або загрожує спотворенням конкуренції (як наслідок потенційно або фактично зміцнює позиції одержувача по відношенню до конкурентів) і впливає на торгівлю між державами [13].

У той же час, за твердженням А.Г. Бобкової, субсидії надаються у формі прямого державного фінансування, податкових

(у тому числі митних) пільг, державних гарантій, відмови держави від платежів, які зазвичай стягуються, та ін. [6, с. 481].

О.О. Булана до основних форм державної допомоги відносить пряме бюджетне фінансування підприємств з боку держави, податкові пільги, часткове покриття державою відсотків за кредитом, державні гарантії за кредитами, державне страхування комерційних ризиків, списання заборгованості по податкам та податковим зборам, пільгові тарифи на товари чи послуги, що надаються державою або державним підприємством (наприклад пільгові тарифи на електроенергію, перевезення залізничним транспортом тощо). Крім того, вона також називає перелічені форми – формами субсидій [4, с. 70].

Варто зауважити, що усі твердження вчених однаково правильні. Різницею є вибір законодавства, відповідно до якого орієнтувалися дослідники. У нормах ЄС під субсидією розуміють тільки пряме надання коштів (грантів). В УСКЗ субсидію становлять нижченаведені заходи:

- пряме переведення грошових коштів;
- потенційна пряма передача грошових коштів або зобов'язань;
- відмова уряду від доходів, що йому належать;
- надання урядом товарів та послуг, окрім загальної інфраструктури, або закупівля товарів чи послуг та ін. [3].

Відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», субсидія – це фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання подібного товару, в результаті якої суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту отримує пільги (прибутки) [14].

Таким чином, з огляду на належність документу до тієї чи іншої міжнародної організації, у дослідженнях важливо врахувати відповідну термінологію з обов'язковим посиланням на даний документ. Так, наприклад, О.О. Булана в своїй статті вказує спочатку, що у даному дослідженні термін «субсидія» буде вживатися в розумінні Угоди по субсидіям та компенсаційним заходам, що діє в рамках СОТ [5, с. 42].

На відміну від субсидій, що мають цільовий характер, дотації призначені для збалансування доходів та витратків отримувача і можуть використовуватися без зазначення мети надання. Дотації – це форма допомоги, що також передбачає пряме надання грошових коштів. Як правило, застосування дотацій в Україні дуже часто зустрічається у вугільній галузі з метою покриття операційних витрат при виробництві, що не є економічно ефективним заходом.

Дослідженню податкових пільг присвячені праці Н.Г. Полякової. Зокрема, вона зазначає, що це закріплені законодавством засоби впливу держави на господарську діяльність, які полягають у наданні певним категоріям суб'єктів господарювання переваг у формі податкового вирахування (знижки), зменшенні податкового зобов'язання після нарахування податку та збору, встановленні зниженої ставки податку та збору, звільненні від сплати податку та збору, наданні спеціального режиму оподаткування з метою підтримання та стимулювання господарської діяльності таких категорій суб'єктів господарювання [15, с. 3].

Проте для того, щоб податкова пільга становила державну допомогу, вона повинна відповідати усім чотирьом критеріям ст. 107 (1) Договору про функціонування ЄС [13], як вже було зазначено. Практика розслідування викриття державної допомоги через форму податкових пільг набула значного поширен-

ня у західноєвропейських країнах. Наприклад, у червні 2014 р. Єврокомісія вирішила відкрити поглиблене розслідування податкового рішення, видане Ірландією по відношенню до філії Apple, що знаходяться на території Ірландії. Ці питання мають важливе значення, оскільки віце-голова Європейської комісії і також комісар з питань конкуренції Хоакін Альмунія заявляв про те, що буде гарантувати сплату «справедливої частки податків» великими транснаціональними корпораціями. Рішення податкових органів про зниження податку призвели до втрати податкових надходжень і як наслідок державних ресурсів. Більше того, Apple в країнах ЄС займає лідируючі позиції і будь-які преференції з боку держави ще більше зміцнюють позиції суб'єкта господарювання по відношенню до конкурентів, що в підсумку вважається порушенням правил економічної конкуренції та спотворенням конкурентного середовища. Таким чином, державна допомога надавалася без попереднього погодження Європейської комісії, що надалі призвело до судових розглядів про повернення, втрачених державою, податкових надходжень [16].

Тому з метою недопущення правопорушень у сфері надання такої форми допомоги в Україні, важливо знати про сумісність податкових пільг з нормами ст. 107 (1) Договору про функціонування ЄС, а також чинного Закону. Податкова передбачуваність має вирішальне значення для компанії, вони повинні знати, чи можуть брати участь у будь-якій пільговій схемі оподаткування. Якщо таке право є, у проект повідомлення про державну допомогу мають бути внесені докладні коментарі стосовно постанов податкових органів, цілей допомоги, бенефіціарів, прогнозованих результатів тощо. Не зменшуючи значення Антимонопольного комітету України (далі – АМК) у забезпеченні дотримання правил державної допомоги, вкрай важливо зазначити, що якщо сфера охоплення цих правил не стане прозорою і зрозумілою, АМК ризикує бути звантаженим великою кількістю повідомлень від суб'єктів господарювання та органів фіскальної служби, які він буде не в змозі об'єктивно оцінити. Таким чином, податкова передбачуваність і правова визначеність відіграють головну і стратегічну роль у дотриманні правил державної допомоги (зокрема, податкових пільг), впровадженні більш ефективного контролю за її використанням.

Не менш поширена форма допомоги суб'єктам господарювання відома через гучні випадки її надання. **Державний кредит** – це кредит, наданий державою юридичним особам і з можливими пільговими умовами. Т.В. Некрасова вважає його найбільш поширеною формою допомоги та зазначає, що надання таких кредитів, як правило, здійснюється за спеціальними державними програмами відповідно до їх галузевої спрямованості та цільового призначення [8, с. 25]. Одним із яскравих прикладів надання є кредитування компанії Active Solar. Вона отримала держдопомогу на розвиток сонячних електростанцій в Криму, повністю зайнявши згодом домінуючу позицію на ринку. Active Solar було прокредитовано на 458 млн євро в державному банку на пільгових умовах. Крім того, вони орендували землю на пільгових умовах і завозили обладнання без сплати митних зборів. За все це компанія продавала Україні енергію за найвищим в Європі «зеленим тарифом» – 5,5 грн / кВт.год [17]. Такий резонансний випадок в країнах ЄС викликав би одразу суспільне обурення, адже користі для держави тут зовсім немає. Крім того, незважаючи на «добрі» наміри допомоги для держави, продаж електроенергетики по завищеній ціні, спотворення конкурентного середовища, великі обсяги

допомоги не відповідають вимогам європейських правил державної допомоги. Саме таким чином держава тільки збільшує масштаби монополізації ринку.

Користується популярністю і така форма допомоги, як **державна гарантія** (зобов'язання держави (в особі уряду) повністю або частково виконати платежі на користь кредитора у разі невиконання позичальником зобов'язань за одержаними позирами) [18 с. 283].

Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» щорічно отримує більше 40% всіх гарантій, виданих державою. Це становить близько 29,8 млрд грн [17]. Оскільки неповернення позичальником позик призводить до витрачання коштів державного бюджету, процедура надання такої форми допомоги має бути виваженою.

У той час як в Україні подібні заходи здійснюються в досить великих масштабах, у країнах ЄС до таких дій відносяться з насторогою. Крім того, суб'єктами господарювання дуже часто оскаржуються дії державних органів, які некоректно ставляться до виконання умов гарантій і не вважають її державною допомогою. Європейський Суд вирішував безліч таких справ. Так, наприклад, у справі OTP Bank v Magyar Allam [Hungarian state] банк ініціював розгляд справи відносно вимоги про відшкодування збитків по гарантії, яка була видана OTP Bank органами державної влади Угорщини. Спір виник після того, як він неодноразово просив угорський уряд оплатити платежі, вважаючи, що виконав свої зобов'язання відповідно до агентського договору (здійснення виплат допомоги та іменних іпотечних кредитів). Усі спроби були безуспішними, оскільки органи державної влади оцінили гарантію не як державну допомогу на підставі, що така форма допомоги є забороненою відповідно до чинного законодавства ЄС у сфері державної допомоги.

При визначенні гарантії як державної допомоги, вирішувалося, чи була передача державних ресурсів. Суд звертався до фактів, згідно з якими гарантія була надана відповідно до угоди між державою та OTP Bank і, що держава здійснювала платежі OTP Bank. На підставі цих фактів, Суд дійшов висновку, що гарантія була профінансована державою або через державні ресурси. Стосовно селективності заходу, Суд зазначив, що у випадку коли допомога надається у формі поруки, дуже важливо, щоб національні суди визначали бенефіціарів допомоги. Бенефіціарами можуть бути або позичальник, або кредитор, або в деяких випадках, і обидва разом. У цьому випадку, бенефіціарами були кредитні установи, які реалізували захід органів влади. Наприкінці Суд зазначив, що державна гарантія має силу для зміцнення позицій кредитних установ в порівнянні з іншими операторами на ринку і робить її більш важкою для потрапляння операторів, зареєстрованих в інших державах-членах, на угорський ринок. Тому гарантія впливає на торгівлю між державами-членами і спотворює конкуренцію за змістом статті 107 (1) TFEU, а отже є державною допомогою. Таким чином, угорський уряд відшкодував витрати банку, які були понесені через оцінку заяв, зроблених заявниками для житлової допомоги і субсидованих іпотечних кредитів, виплату допомоги та іменних іпотечних кредитів в реєстрі іпотек [19].

Окрім вищенаведених форм допомоги, що безумовно підпадають під дію норм та правил законодавства у сфері державної допомоги, в сучасній науці мають місце і інші заходи, навколо яких точаться розбіжності. Аналізуючи роботи іноземних вчених, слід зазначити, що питання відношення **державних закупівель** до державної допомоги набувають все більшої актуальності, тому потребують уважнішого дослідження.

Національним актом встановлено виключення з під дії Закону певних випадків державних закупівель. Зокрема, п. 2 ст. 3 регламентує, що дія акту не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням процедур державних закупівель. Інші сфери закупівель ніяким чином не зазначені, а отже можуть в деяких випадках вважатися державною допомогою, що суперечить європейським принципам проведення закупівель. Положення щодо придбання опосередковано товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами вище ринкових, яке регламентовано п. 7 ст. 4 Закону має пряме відношення до цього [2].

Враховуючи вимоги міжнародних актів, що ратифікувала Україна, існує необхідність законодавчо встановити критерії, які можуть зіграти важливу роль при аналізі доцільності та нормативної оцінки державної допомоги та державних закупівель. Тому що правила державної допомоги та державних закупівель зосереджені на різних способах контролю дій держави на ринку: державна допомога в ролі держави як інвестора, а закупівлі в ролі покупця. Взаємодія цих правил є причиною низки проблем. Питання моменту, коли публічний контракт становить державну допомогу є вкрай важливим для розв'язання, адже застосування правил державної допомоги в угоді закупівель порушує ряд процедурних аспектів. По-перше, якщо закупівлю визнають як державну допомогу, АМК повинен провести розслідування чи є вона допустимою та легітимною. По-друге, якщо такий захід суттєво зміцнив позиції суб'єкта господарювання по відношенню до конкурента, існує вірогідність пред'явлення позовів про відшкодування збитку, тобто повернення нелегітимної допомоги. Найбільш очевидним способом розпізнання державних закупівель як державної допомоги є надмірно сплачена сума за договором. Інший не менш дієвий спосіб – коли не було ніякої реальної необхідності першочергової закупівлі. Отже, максимальне нормативне відмежування державної допомоги від державних закупівель полегшить правову оцінку заходів і попередить можливі порушення закону у сфері процедури надання та проведення зазначених заходів.

Не можна залишити без уваги і давню практику Єврокомісії у викритті державної допомоги серед державних закупівель. Це можна побачити з матеріалів справи лондонського метро. Державна компанія LUL надавала транспортні послуги, а управління та обслуговування лондонської системи ліній метро здійснювалося трьома приватними компаніями разом з грантом 30-річної оренди в рамках публічно-приватного партнерства. Відповідно до угоди, три приватні компанії отримували регулярні платежі від LUL на протязі всього сервісного контракту. Комісія, аналізуючи чи надала схема операторам економічну перевагу, використовувала припущення, що правильний процес закупівель у результаті не повинен призводити до державної допомоги. Зокрема, коли угода про інфраструктуру укладена з дотриманням відкритої, прозорої і недискримінаційної процедури, тоді даний проект можна розглядати як той, що представляє ринкову ціну за його виконання. Такий висновок дає усі підстави говорити про те, що державної допомоги тут бути не може.

Ключове питання полягало в тому, чи був процес закупівель відкритим, прозорим і недискримінаційним. Комісія розглянула оголошення про державну закупівлю (що достатньо для відкритих торгів), методологію вибору кращих претендентів (учасники були обрані виходячи з грошової оптимальності) і чи викликали зміни в контракт дискримінацію або нерівні відносини (характер контракту вимагає гнучкий підхід і моди-

фікації не повинні змінювати характер і масштаби закупівель понад те, що було передбачено в повідомленнях, опублікованих у Official Journal European Communities). Комісія прийшла до висновку, що закупівельний процес був відкритим, прозорим і недискримінаційним. На цій основі процедура закупівель була розглянута з урахуванням ринкової ціни і тому не становила державну допомогу [20, с. 43-45].

Тим не менш в українському законодавстві окрім державних закупівель існує інший специфічний засіб регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання – **державне замовлення**. Багато вітчизняних вчених беззаперечно відносять його до форми державної допомоги. Д.В. Лічак зазначає, що даний захід варто розглядати як непрямий засіб підтримки суб'єктів господарювання [7, с. 138]. Відповідно до ст. 13 Господарського кодексу України, державне замовлення є засобом державного регулювання економіки шляхом формування на договірній (контрактній) основі складу та обсягів продукції (робіт, послуг), необхідної для пріоритетних державних потреб, розміщення державних контрактів на поставку (закупівлю) цієї продукції (виконання робіт, надання послуг) серед суб'єктів господарювання, незалежно від їх форми власності.

Щодо відношення державного замовлення до державної допомоги, доречним є твердження В.К. Малолітневої про те, що міжнародні-правові угоди (зокрема, Угода про асоціацію з ЄС, Угода СОТ з державних закупівель) виключають можливість використання державних закупівель з метою підтримки національних товаровиробників, визнаючи такі заходи у якості економічної дискримінації та надання переваг вітчизняним постачальникам. Вона пропонує функцію економічної стимуляції відвести державному замовленню як особливій формі здійснення державних закупівель товарів, робіт та послуг для задоволення пріоритетних державних потреб. Крім того доводить, що використання економіко-правових переваг державного замовлення сприятиме захисту стратегічних галузей економіки України [21, с. 7]. Отже, розглядаючи державне замовлення, важливо зауважити, що даний захід не буде суперечити нормам міжнародних угод, впливати на умови торгівлі такою мірою, яка суперечила б загальним інтересам, тому цілком можливим варіантом є здійснення державного замовлення у відповідності з нормами, які встановлені законодавством у сфері державної допомоги.

Висновки. Таким чином, весь наданий перелік існуючих заходів може становити державну допомогу тільки у разі відповідності чотирьом критеріям, які перелічені у ст. 107 (1) ДФЄС.

Враховуючи домовленості щодо зобов'язань України, передбачених розділом «Державна допомога» Угоди про асоціацію, пропонується термін «субсидії» розуміти у відповідності з нормами Закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та нормативних актів законодавства ЄС, окрім питань, які стосуються виключно Угоди СОТ про субсидії та компенсаційні заходи.

Наведені приклади надання допомоги в Україні, які були раніше, свідчать про невдалу практику фінансування суб'єктів господарювання, неефективний розподіл державних коштів, підтримку бізнесу чиновників, що є однією з причин дефіциту бюджетних коштів. З моменту набуття чинності Закону нові правила погодження та затвердження схем допомоги сприятимуть руйнуванню «системи», скороченню коштів, що витрачаються на держдопомогу, відмовляючись від неефективних проектів та головне – забезпеченню рівного доступу до ринку всіх суб'єктів господарювання, зменшуючи масштаби монополізації ринку.

З метою вдосконалення правового регулювання сфери державної допомоги, відмежування її форм від інших засобів державного регулювання пропонується внести зміни до ст. 4 чинного Закону, зокрема п. 7 необхідно доповнити виключенням випадків із застосуванням процедур державних закупівель. Стосовно продажу державного майна, що регламентовано п. 8, замість вказаної ціни, необхідно вказати способи визначення ціни нерухомого майна (аукціон, конкурс та ін.) у якості виключення, відповідно до якого дія цього Закону не поширюється.

До п. 2 ч. 2 ст. 3 Закону додати положення стосовно обрання суб'єкта господарювання, який надає послуги, відбір повинен здійснюватися відповідно до процедури державних закупівель. До того ж перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, повинен встановлюватися на основі об'єктивності та прозорості Кабінетом Міністрів України.

Література:

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Ст. 2125.
2. Про державну допомогу суб'єктам господарювання : Закон від 01.07.2014 р. № 2749 / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 34. – С. 2563. – Ст. 1173.
3. Угода про субсидії та компенсаційні заходи : Угода від 15.04.1994 № 981_015 / СОТ. – Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – С. 446. – Ст. 2989.
4. Булана О.О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС / О.О. Булана // Економіка України. – К., 2011. – № 2 – С. 68-78.
5. Булана О.О. Надання субсидій за нормами СОТ та державної допомоги згідно правил ЄС: нормативно-правове регулювання та практика застосування / О.О. Булана // Економіст – 2009. – № 6(272). – С. 42-45.
6. Бобкова А.Г., Іващенко Т.С. К вопросу об определении субсидирования в законодательстве Украины / А.Г. Бобкова, Т.С. Иващенко // Хозяйственное законодательство Украины: практика применения и перспективы развития в контексте европейского выбора : сб. науч. тр. / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований ; Редкол.: Мамутов В.К. и др. – Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. – С. 481-485.
7. Лічак Д.В. Щодо співвідношення прямих і непрямих засобів державної підтримки суб'єктів господарювання / Д.В. Лічак // Вісник господарського судочинства. – 2010. – № 6. – С. 135-141.
8. Некрасова Т.В. Поняття та правові ознаки субсидій як одного з видів державної допомоги суб'єктам господарювання / Т.В. Некрасова // Господарське право. – 2008. – С. 23-28.
9. Академічний тлумачний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/forma>.
10. Цемнолонскіс С. Час контролювати державну допомогу в Україні / С. Цемнолонскіс, Я. Рогінська // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України, 2014. – № 1-2(52-53). – С. 25-31.
11. Valsts valodas centrs [Electronic resource]. – Access mode : http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/LRTA/Likumi/Law_On_Control_of_Aid_for_Commercial_Activity.doc
12. Kelyn Bacon. European Union Law of State Aid. Second Edition // Oxford University Press, Oxford. – 2013. – 688 p.
13. Consolidated Reader-Friendly Edition of the Treaty on European Union (TEU) and the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) as amended by the Treaty of Lisbon [Electronic resource]. – Access mode : http://www.eudemocrats.org/eud/downloads/lisbon_treaty_reader_friendly.pdf.
14. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту: Закон від 11.08.2013 № 331-XIV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 12. – Ст. 80.
15. Полякова Н.Г. Податкові пільги як засіб державного регулювання господарської діяльності : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Н.Г. Полякова. – Донецьк, 2013. – 18 с.
16. The apple state aid investigation: fiscal state aid at its best // European Law Blog. News and comments on EU law [Electronic resource]. – Access mode : <http://europeanlawblog.eu/?p=2565>.

17. По мощам // Сайт Бізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.business.ua/articles/evrointegracija/Po_moscham-70412/.
18. Кудряшов В.П. Курс фінансів : навч. посіб. – К. : Знання, 2008. – 431 с.
19. Case C-672/13 OTP Bank Nyrt v Magyar Állam, Magyar Államkinctár / Judgment of the Court, 19 March 2015 [Electronic resource]. – Access mode : <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30ddb88fa6bf94824171b5a9df8f428aa46d.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuPbxf0?text=&do>.
20. Nathy Dunleavy. Public Procurement, State Aid and Antitrust: Understanding the Intersections // Trinity College Dublin. – 2009. – 57 p.
21. Малолітнева В.К. Правове регулювання державних закупівель : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / В.К. Малолітнева. – Київ, 2015. – 20 с.

Колосова Е. Э. Правовая оценка форм государственной помощи предприятиям

Аннотация. Статья посвящена анализу форм государственной помощи субъектам хозяйствования, определе-

нию критериев, влияющих на правовую оценку мероприятия. Выявлены существенные недостатки хозяйственного законодательства. Предложены изменения в действующий нормативно-правовой акт в сфере государственной помощи субъектам хозяйствования.

Ключевые слова: экономическая конкуренция, государственная помощь, предприятие, форма помощи.

Kolosova O. Legal assessment of forms of state aid to enterprises

Summary. The paper analyzes the forms of state aid to business entities, determine the criteria influencing the legal assessment of the actions. Significant drawbacks of commercial legislation were identified. Changes to the existing legal act in the field of state aid to business entities were proposed.

Key words: economic competition, state aid, undertaking, form of aid.